

Романова Анастасія Вікторівна, здобувач ступеня вищої освіти бакалавра інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, Україна

Науковий керівник:

Чабанюк Вадим Дмитрович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ФОРМИ ПУБЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ДОКТРИНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОЇ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується зміщенням акцентів у сфері поширення інформації від традиційних засобів масової інформації до цифрових платформ, насамперед соціальних мереж. Це породжує низку складних кримінально-правових питань, пов'язаних із кваліфікацією діянь, що здійснюються в мережі Інтернет, зокрема щодо визначення ознак публічності, масовості та використання засобів масової інформації. Вказані проблеми набувають особливої уваги у справах про кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Постанова Верховного Суду від 28 жовтня 2025 року у справі № 639/1077/23 має принципове значення для формування сучасної доктрини кримінально-правової оцінки інформаційної діяльності в умовах цифровізації суспільних відносин [1]. У межах зазначеного кримінального провадження особу було притягнуто до кримінальної відповідальності за

вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 436-1 та ч. 1 ст. 436-2 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [2].

Відповідно до диспозиції ст. 436-1 КК України, кримінально караними визнаються виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки комуністичного чи націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, у тому числі у формі сувенірної продукції, а також публічне виконання гімнів СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних і автономних радянських республік або їх фрагментів на всій території України, за винятком випадків, прямо передбачених законом [2].

Своєю чергою, ст. 436-2 КК України передбачає кримінальну відповідальність за виправдовування, визнання правомірною або заперечення збройної агресії РФ проти України, розпочатої у 2014 році, у тому числі шляхом її представлення як внутрішнього громадянського конфлікту. Диспозиція цієї норми також охоплює виправдовування або заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікацію осіб, які брали участь у здійсненні збройної агресії, представників збройних формувань держави-агресора, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних груп найманців, а також представників окупаційної адміністрації та підконтрольних РФ самопроголошених органів влади [2].

Аналізуючи фактичні обставини справи, суди попередніх інстанцій встановили, що обвинувачений систематично розміщував у соціальних мережах, зокрема у «Facebook», матеріали із забороненою символікою, а також інформацію, яка за своїм змістом містила ознаки виправдовування збройної агресії РФ проти України. Важливою ознакою об'єктивної сторони цих кримінальних правопорушень стало саме публічне поширення

інформації серед невизначеного кола осіб, що було реалізовано через використання інтернет-платформ.

Ключовим правовим питанням, яке стало предметом касаційного перегляду, було визначення правової природи соціальних мереж як інструменту поширення інформації та їх співвідношення із поняттям засобів масової інформації у контексті кваліфікуючих ознак складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 436-1 КК України [2]. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку про відсутність ознаки використання ЗМІ, мотивуючи це тим, що соціальні мережі не відповідають критеріям медіа, визначеним у законодавстві.

Натомість Верховний Суд сформулював принципово інший підхід, який ґрунтується на функціональному тлумаченні норм кримінального права. Суд наголосив, що соціальні мережі, зокрема «Facebook» та «YouTube», є загальнодоступними платформами, які забезпечують можливість доведення інформації до необмеженого кола осіб, а спосіб поширення інформації через них об'єктивно розрахований на масове сприйняття. Відтак, у випадку, коли користувач не обмежує доступ до своєї сторінки, інформація, розміщена на ній, набуває статусу загальнодоступної.

Такий підхід дозволяє розглядати соціальні мережі не лише як технічний засіб комунікації, а як інструмент масового поширення інформації, що за своїми функціональними характеристиками наближається до засобів масової інформації. У цьому контексті Верховний Суд фактично розширив традиційне розуміння ознаки «використання ЗМІ», адаптувавши її до умов цифрового середовища.

Особливого значення набуває також встановлення суб'єктивної сторони злочину, оскільки дії обвинуваченого характеризувалися прямим умислом, спрямованим на поширення забороненої інформації з ідеологічних

мотивів. Використання технологій обходу блокувань (VPN) додатково свідчить про усвідомлення протиправності поведінки та цілеспрямованість дій.

Узагальнюючи, варто констатувати, що зазначена постанова Верховного Суду має значний доктринальний і практичний потенціал. Вона закріплює підхід, відповідно до якого публікації в соціальних мережах за відсутності обмежень доступу розглядаються як форма публічного поширення інформації серед невизначеного кола осіб, що має істотне значення для кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 436-1 та 436-2 КК України. Така правова позиція сприяє адаптації кримінального законодавства до сучасних інформаційних реалій та забезпечує ефективний захист інформаційної безпеки держави в умовах гібридних загроз.

Отже, здійснений аналіз дає підстави для висновку, що правова позиція Верховного Суду, викладена у Постанові від 28 жовтня 2025 року № 639/1077/23, формує якісно новий підхід до розуміння ознак публічності та масовості поширення інформації у кримінальному праві. Суд, застосовуючи функціональне тлумачення норм Кримінального кодексу України, обґрунтовано відійшов від формального ототожнення засобів масової інформації виключно з традиційними медіа та визнав, що соціальні мережі за певних умов виконують аналогічну функцію масового інформування.

Визначальним критерієм у цьому контексті виступає не формальний статус платформи, а фактична здатність забезпечити доведення інформації до невизначеного кола осіб. Саме тому відкритість профілю користувача у соціальній мережі трансформує індивідуальну комунікацію у публічну, що, у свою чергу, має безпосереднє значення для встановлення об'єктивної

сторони складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 436-1 та 436-2 КК України.

Водночас зазначена правова позиція має системний вплив на практику кваліфікації кримінальних правопорушень проти миру та безпеки людства та міжнародного правопорядку, оскільки розширює можливості притягнення до відповідальності за поширення забороненої інформації в цифровому середовищі. Вона також акцентує увагу на необхідності комплексної оцінки як об'єктивних, так і суб'єктивних ознак діяння, зокрема встановлення прямого умислу, спрямованого на публічне поширення відповідного контенту.

Таким чином, сформована Верховним Судом доктрина відображає адаптацію кримінального права до реалій інформаційного суспільства, забезпечуючи ефективне реагування на сучасні виклики, пов'язані з використанням цифрових платформ для поширення суспільно небезпечної інформації, та водночас сприяє зміцненню механізмів захисту національної та інформаційної безпеки держави.

Список використаних джерел

1. Постанова Верховного Суду від 28 жовтня 2025 р. у справі № 639/1077/23, провадження № 51-184 км 25. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131853014>

2. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 01 лют. 2025 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Vydavatel:

Publishing house Education and Science s.r.o. IČO : 271 56 877.
Frýdlanská 15/1314 , Praha 8. MS v Praze , oddíl C, vložka 100614

**The Great Sphinx Scientific
Summit 2026:
Multidisciplinary Research,
Digital Sovereignty
and Global Sustainable
Progress**

**Proceedings of International Scientific and
Practical Conference**

**April 30 2026 in Cairo University,
Egypt (Giza Campus)**

Signed for printing on May 03, 2026.
Format 60x90/8. Headset Times New Roman.
Mental printing. arc. 3,37. Edition online.